

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Hajn (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSA Bohdan Bieniek (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania [...] „B.” Spółki Akcyjnej w K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
z udziałem zainteresowanych: S. A., [...],
o wysokość składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, Fundusz Pracy i
FGŚP,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 17 lutego 2015 r.,
zażalenia [...] „B.” Spółki Akcyjnej w K.
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 lipca 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 30 lipca 2014 r. Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił skargę kasacyjną [...] „B.” S.A. w K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 czerwca 2013 r., sygn. akt III AUa [...] oddalającego apelację odwołującej się spółki od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 31 maja 2012 r.

W uzasadnieniu swojego orzeczenia Sąd Apelacyjny wskazał, że przedmiotowa sprawa dotyczyła prawa majątkowego, albowiem przedmiotem sporu

był stwierdzony przez organ rentowy obowiązek odprowadzania składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od talonów towarowych przyznawanych zatrudnionym z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Wymiar składek na poszczególnych zatrudnionych w stosunku do każdego z nich nie przekroczył kwoty 10.000 złotych. Natomiast odwołujący wskazując wartość przedmiotu zaskarżenia zsumował wartość składek za wszystkich zatrudnionych, co pozostaje w opozycji do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., sygn. akt II UZP 1/14, LEX nr 1472144. Tym samym ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna w sprawie jest niedopuszczalna. Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. odrzucił skargę kasacyjną.

W zażaleniu na powyższe postanowienie skarżący - [...] „B.” S.A. w K. - zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie art. 398² § 1 k.p.c. w związku z art. 476 § 2 pkt 1 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie wartości przedmiotu zaskarżenia i ustalenie jej odrębnie dla każdego z pracowników objętych jedną wydaną przez organ rentowy decyzją, a nie dla całej decyzji, od której odwołał się płatnik. Nadto wskazał na naruszenie art. 32 ust.1 Konstytucji RP, gdyż w identycznej sprawie (objęcie jedną decyzją ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne) Sąd Najwyższy przyjął skargę kasacyjną do rozpoznania pod numerem I UK 121/09.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o uchylenie przedmiotowego postanowienia w części, w jakiej Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę kasacyjną płatnika składek od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie III AUa [...] w kontekście decyzji z dnia 11 lipca 2011 r. dotyczącej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotnego oraz decyzji z dnia 11 lipca 2011 r. dotyczącej podstawy wymiaru składek na Fundusz Pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

Stosownie do art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Zgodnie z art. 476 § 2 k.p.c., sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych jest sprawa, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego. Zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza zatem treść decyzji organu rentowego. Decyzja zapada po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, a w późniejszym postępowaniu, wywołanym odwołaniem do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, zgodnie z systemem orzekania w sprawach z tego zakresu, sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji. W sprawie, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego, przedmiot sporu nie może więc wykraczać poza treść tej decyzji.

W sprawie oś sporu koncentrowała się wokół zagadnienia związanego z zakładowym funduszem świadczeń socjalnych, a w szczególności czy do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy wlicza się wartość talonów wydanych pracownikom przez pracodawcę (płatnika składek). Tego rodzaju sprawa nie jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem, lecz sprawą o prawo majątkowe, którego wartość wyznacza kwota naliczanych przez organ rentowy składek. W związku z czym dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 24 maja 2012 r., II UZ 16/12, LEX nr 1222163; z dnia 17 lipca 2009 r., I UZ 22/09, OSNP 2011 nr 5-6, poz. 88, z dnia 8 lutego 2002 r., II UKN 45/01, OSNP 2003 nr 22, poz. 553, z dnia 9 października 2002 r., II UZ 94/02, OSNP 2004 nr 6, poz. 107, z dnia 17 września 2008 r., I UZ 14/08, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 54). Wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną przez

płatnika i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres - art. 22 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2009 r., II UZ 12/09, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 301; z dnia 26 stycznia 2011 r., II UK 190/10, LEX nr 786391). W judykaturze wyrażany jest również pogląd, że w przypadku, gdy przedmiotem sporu nie jest wysokość zobowiązania składkowego, ale wysokość samej podstawy wymiaru - wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica między zadeklarowaną przez płatnika składek podstawą wymiaru składek, a podstawą wymiaru należną według organu rentowego (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2012 r., II UK 312/11, LEX nr 1235842; z dnia 8 listopada 2013 r., II UZ 61/13, LEX nr 1396417).

Rudymentarne znaczenie w sprawie ma kwestia związana z wyjaśnieniem mechanizmu obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia w sytuacji, gdy pozwany w jednej decyzji ustalił wysokość podstawy wymiaru składek dla więcej, niż jednego ubezpieczonego pracownika. Zaskarżone rozpatrywanym zażaleniem postanowienie Sądu Apelacyjnego oparte jest na wykładni prawa dokonanej w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14, LEX nr 1472144, zgodnie z którą w razie objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (art. 19 § 2 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c.).

Skarżący słusznie dostrzega, że w niniejszej sprawie organ rentowy wydał trzy decyzje, odpowiednio dotyczące ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego, Funduszu Pracy oraz Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Jednocześnie płatnik składek wskazał, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi kwotę 267.769,34 złotych (ubezpieczenie społeczne i zdrowotne) i 15.028,32 złotych (Fundusz Pracy). Trzecia decyzja z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia (711,29 złotych) nie została objęta przedmiotem zaskarżenia. W ocenie płatnika składek wartość przedmiotu zaskarżenia w każdej z dwóch

zaskarżonych decyzji powinna być ustalona łącznie od sumy należnych składek wszystkich zatrudnionych pracowników.

Jednakże sposób obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia wskazany przez skarżącego jest błędny. Oceny tej nie konwaliduje przywołany w zażaleniu judykat Sądu Najwyższego (I UK 121/09, Legalis nr 288289), ponieważ został wydany przed rozstrzygnięciem zagadnienia w cytowanej wyżej uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego II UZP 1/14, która zapadła w związku z rozbieżnościami interpretacyjnymi na tle sposobu obliczania wartości przedmiotu zaskarżenia. W uzasadnieniu tej uchwały wskazano, że indywidualne wartości przedmiotów zaskarżenia, a nie ich suma, decydują o przedmiotowej dopuszczalności skargi kasacyjnej nawet wtedy, gdy organ rentowy wadliwie wymierzył płatnikowi jedną decyzją łączną kwotę zaległych składek za wszystkich ubezpieczonych pracowników. W konsekwencji za prawidłowy należy uznać pogląd, że wartość przedmiotu zaskarżenia powinna być obliczana w ten sam sposób niezależnie od techniczno- organizacyjnego mechanizmu rozstrzygnięcia sprawy przez organ rentowy, czy też sąd powszechny. Sprawy związane z ustaleniem podstawy wymiaru składek na tle działalności socjalnej pracodawcy z reguły dotyczą wielu ubezpieczonych pracowników. Organ rentowy wszczynając procedurę ustalenia prawidłowej podstawy wymiaru składek jest zobligowany do indywidualnej oceny każdego z zatrudnionych. Jeśli sumą działań pozwanego jest wydanie jednej decyzji w sprawie związanej z ubezpieczeniem społecznym i zdrowotnym, czy też Funduszem Pracy, to faktycznie w sprawie mamy do czynienia z odrębnymi i indywidualnymi sprawami, choć skumulowanymi w jednym postępowaniu zakończonym decyzją. Analogicznie rzecz wygląda w przypadku połączenia spraw na etapie postępowania sądowego i objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, czy też Fundusz Pracy.

Innymi słowy mówiąc, czy w sprawie zostanie wydana jedna decyzja, która łączy odrębne sprawy każdego pracownika na zasadzie współuczestnictwa formalnego, czy też organ rentowy w stosunku do każdego z zatrudnionych wyda oddzielną decyzję, która następnie w wyniku połączenia spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia w myśl art. 219 k.p.c. stanie się przedmiotem

rozstrzygnięcia sądu powszechnego, to obliczanie wartości przedmiotu zaskarżenia powinno obejmować z osobna każdego pracownika. Za tak przyjętym stanowiskiem przemawiają następujące okoliczności.

Po pierwsze, indywidualny charakter stosunku ubezpieczenia społecznego oznacza konieczność weryfikacji podstawy wymiaru składek w stosunku do każdego ubezpieczonego pracownika. Po drugie, mamy w sprawie do czynienia ze współuczestnictwem formalnym zainteresowanych osób. Współuczestnictwo formalne, w przeciwieństwie do współuczestnictwa materialnego (art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.), charakteryzuje się brakiem materialnoprawnej więzi między współuczestnikami, a ich współwystępowanie po jednej ze stron procesu ma charakter stricte procesowy. Przy współuczestnictwie formalnym występuje bowiem tyle różnych przedmiotów sporu (zaskarżenia), ilu jest współuczestników formalnych, każdy bowiem z nich mógłby występować w procesie samodzielnie, tok postępowania w stosunku do każdego z nich jest niezależny, a rozstrzygnięcia w stosunku do każdego współuczestnika mogą być różne (por. szerzej uzasadnienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2007 r., I PZ 18/07, LEX nr 861685). Przy współuczestnictwie formalnym ograniczenia dopuszczalności skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia odnoszą się do każdego z zainteresowanych oddzielnie. Skoro zatem ich współuczestnictwo nie ma charakteru materialnego, to wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną należy określić odrębnie dla każdego z zainteresowanych. Przeto o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość zaskarżenia wyliczana osobno w stosunku do każdego ubezpieczonego pracownika, a nie suma składek należnych od kilku lub wszystkich pracowników danego płatnika (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UZ 8/10, Legalis nr 316853, z dnia 18 maja 2010 r., I UZ 29/10, Legalis nr 317006).

Kontestowany przez skarżącego mechanizm obliczenia wartości przedmiotu sporu, a ustalony przez Sąd Apelacyjny, nie pozwala na akceptację zarzutu naruszenia zasady równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Prawa stron zostały wystarczająco zagwarantowane i zachowane w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., II UZ 65/13, LEX nr 1438804). Niezależnie od tego, a może przede

wszystkim, wypada przypomnieć, że Trybunał Konstytucyjny ostrożnie podchodzi do wywodzenia bezpośrednich roszczeń z art. 32 Konstytucji. W postanowieniu z dnia 24 października 2001 r. Trybunał Konstytucyjny (SK 10/01, OTK 2001 nr 7, poz. 225) wskazuje, że nie ma podstaw do samodzielnego stosowania tej regulacji. Uznając prawo do równego traktowania za konstytucyjne prawo jednostki Trybunał Konstytucyjny podkreśla, iż ma ono charakter niejako prawa „drugiego stopnia” („metaprawa”), tzn. przysługuje ono w związku z konkretnymi normami prawnymi lub innymi działaniami organów władzy publicznej, a nie w oderwaniu od nich - niejako „samoistnie” (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 28 maja 2013 r., I PK 262/12, LEX nr 1347821).

W tym stanie rzeczy zażalenie płatnika składek okazało się nieuzasadnione, wobec czego z mocy art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. należało postanowić jak w sentencji.